

Οδηγός καταπολέμησης της διαφθοράς σε κράτος και επιχειρήσεις

Στους 17 Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη που έχει θέσει ο ΟΗΕ με ορίζοντα το - όχι και τόσο μακρινό - 2030, όπου έχει δεσμευθεί και οφείλει να αναλάβει δράση και η Ελλάδα, ο Στόχος 16 περιλαμβάνει συγκεκριμένους υποστόχους για τη μείωση της διαφθοράς, την αύξηση της διαφάνειας, τον περιορισμό των παράνομων χρηματικών ροών και την βελτίωση της πρόσβασης στην πληροφορία. Είναι σαφές ότι σε ένα περιβάλλον όπου ενδημεί η διαφθορά, βιώσιμη ανάπτυξη δεν μπορεί να υπάρξει, καθώς αποστρεφεί πολύτιμους πόρους από την εθνική οικονομία, πλήττοντας σοβαρά και εξίσου όχι μόνο το κράτος και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, αλλά και την απασχόληση, το βιοτικό επίπεδο, την ποιότητα των δημόσιων αγαθών και εν τέλει την κοινωνική ευημερία. Αποτελεί ένα σημαντικότατο αντικίνητρο για τις επενδύσεις που έχει ανάγκη να προσελκύσει η χώρα μας για να ξεφύγει από την κρίση και πλήττει το κύρος και τη φήμη της επιχειρηματικότητας.

Οι προσπάθειες που καταβάλλονται τα τελευταία χρόνια μέσω των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων διακρίνονται δυστυχώς από αποσπασματικότητα και περιορισμένη βούληση της πολιτείας να θεραπεύσει στη ρίζα τους, στο πλαίσιο μιας συνεκτικής στρατηγικής, τις πρακτικές που γεννούν, αναπαράγουν και διογκώνουν τα φαινόμενα διαφθοράς. Αντίστοιχα και οι Θεσμοί αντιμετωπίζουν εν πολλοίς διεκπεραιωτικά την άσκηση αυτή, όπως μαρτυρά η απουσία ουσιαστικής αξιολόγησης των επαναλαμβανόμενων δράσεων καταπολέμησης της διαφθοράς στα κατά σειρά μνημόνια. Έτσι, τα αποτελέσματα εξακολουθούν να παραμένουν φτωχά και η πίστη των πολιτών και των επιχειρήσεων στο κράτος δικαίου, τους θεσμούς και την ικανότητα της αγοράς να αυτορρυθμίζεται, εξακολουθεί να πλήττεται. Η Ελλάδα κατατάσσεται το 2016 στην 69^η θέση σε σύνολο 176 χωρών στο Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς της Διεθνούς Διαφάνειας και το 40% των επιχειρήσεων στη χώρα θεωρεί ότι η διαφθορά και το έλλειμμα διαφάνειας αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στη λειτουργία τους (Έρευνα Παρατηρητηρίου Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος του ΣΕΒ «Ο σφυγμός του επιχειρείν», Ιούλιος 2017).

Η αποτελεσματική αντιμετώπιση της διαφθοράς δεν έχει μια μονοσήμαντη λύση, αλλά απαιτεί ολοκληρωμένες και συντονισμένες δράσεις, τόσο σε επίπεδο αμιγώς δημοσίου τομέα, όσο και σε επίπεδο επιχειρήσεων. Η στόχευση πρέπει να εστιάζεται στην υιοθέτηση προληπτικών μέτρων και σε δράσεις ενίσχυσης της διαφάνειας. Για το λόγο αυτό, η διασφάλιση της ανεξαρτησίας των θεσμών, η ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης και της δημόσιας λογοδοσίας, η βελτίωση της σαφήνειας της νομοθεσίας, η απλοποίηση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ο περιορισμός της επαφής με τον ανθρώπινο παράγοντα μέσω της ηλεκτρονικής διεκπεραίωσης των συναλλαγών, αλλά και η εντατικοποίηση των ελέγχων, μπορούν να επιφέρουν ορατά και άμεσα αποτελέσματα.

Σε συνεργασία με το Παρατηρητήριο Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος του ΣΕΒ και τον Τομέα Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος και Ρυθμιστικών Πολιτικών του ΣΕΒ | Μαρίνα Σπυριδάκη, Διευθύντρια, Αθηνά Βουνάτσου & Αυγή Οικονομίδου, Associate Advisors.

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmitsoopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

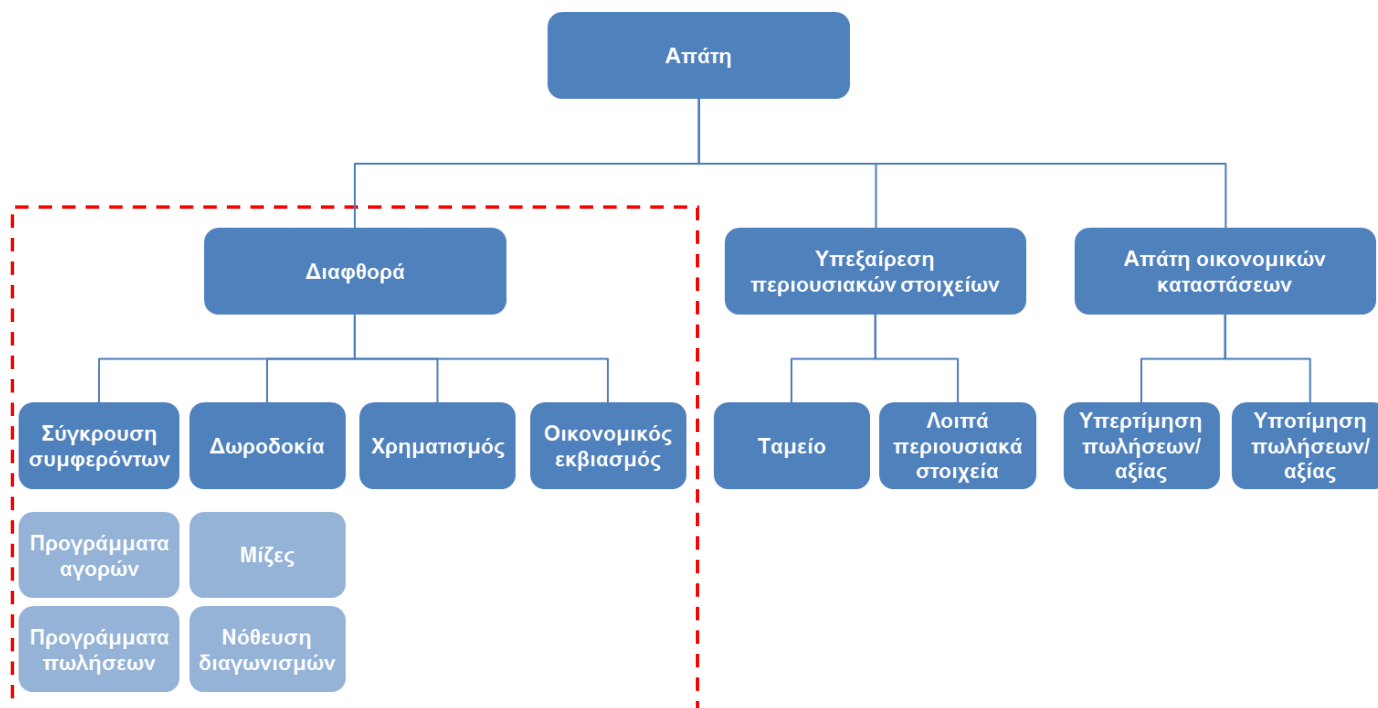

Ποια είναι τα πρόσωπα της διαφθοράς

Σε θεσμικά αδύναμες χώρες η διαφθορά, η προσοδοθηρία και το πελατειακό κράτος είναι ιδιαίτερα επιζήμια για την ανάπτυξη και γενικά αποτρέπουν τις επενδύσεις υπονομεύοντας την ανάπτυξη.

Η διαφθορά, δηλαδή η κατάχρηση εξουσίας (δημόσιου ή ιδιωτικού αξιώματος) με στόχο την απόκτηση ιδιωτικού οφέλους, αποτελεί υποκατηγορία της απάτης (Δ1), και γίνεται ορατή με πολλούς διαφορετικούς τρόπους και μορφές (Δ2). Η δωροδοκία, ο χρηματισμός, ο οικονομικός εκβιασμός αλλά και η πολιτική διαφθορά, σε μικρή και μεγάλη κλίμακα, αποτελούν ορισμένες μόνο μορφές που λαμβάνει το φαινόμενο, ενώ εξίσου σημαντική πτυχή του προβλήματος αποτελούν τα φαινόμενα σύγκρουσης συμφερόντων, οι στημένοι διαγωνισμοί, αλλά και το πελατειακό κράτος και οι ψηφοθηρικές προσλήψεις. Ειδικά σε αυτές τις τελευταίες μορφές, οι οποίες είναι δύσκολο να εντοπιστούν και να τεκμηριωθούν, το μεγαλύτερο κόστος μετακυλιέται στην κοινωνία με χαμηλής ποιότητας υπηρεσίες προς τον πολίτη και την επιχείρηση, με υψηλή φορολόγηση και με τη διατήρηση προνομίων σε στοχευμένες ομάδες.

(Δ1) Η διαφθορά ως είδος απάτης. Πηγή: Association of Certified Fraud Examiners

(Δ2) Διάκριση της διαφθοράς σε κατηγορίες κατά τη Διεθνή Διαφάνεια και μορφές διαφθοράς

Κατηγορίες διαφθοράς
α) Μικροδιαφθορά (petty corruption): αφορά σε καθημερινές πρακτικές κατάχρησης εξουσίας κατά τις συναλλαγές των πολιτών με το κράτος για την παροχή βασικών αγαθών και υπηρεσιών (π.χ. υγεία, εκπαίδευση, ασφάλεια κ.λπ.).
β) Μεγάλης κλίμακας διαφθορά (grand corruption): έγκειται σε παράνομες πρακτικές που διαπράττονται από υψηλά κυβερνητικά κλιμάκια ή από την κεντρική λειτουργία του κράτους, νοθεύοντας πολιτικές και διαδικασίες, προς όφελος της ηγεσίας και σε βάρος του δημόσιου συμφέροντος.
γ) Πολιτική διαφθορά (political corruption): αφορά στη χειραγώγηση διαδικασιών, θεσμών και κανόνων, για την κατανομή των πόρων και τη χρηματοδότηση των κέντρων λήψης αποφάσεων από πολιτικούς φορείς, οι οποίοι κάνουν κατάχρηση της θέσης τους για να διατηρήσουν την εξουσία, την ισχύ και τον πλούτο τους.
Μορφές διαφθοράς
Σύγκρουση συμφερόντων: Κατάσταση κατά την οποία ένας υπάλληλος έχει ένα ιδιωτικό συμφέρον το οποίο θα μπορούσε να επηρεάσει με αθέμιτο τρόπο την άσκηση των υποχρεώσεων και καθηκόντων του.
Δωροδοκία: Κατάσταση κατά την οποία ένα άτομο εσκεμμένα προσφέρει, υπόσχεται ή παρέχει αδικαιολόγητο πλεονέκτημα σε έναν αξιωματούχο ή στέλεχος αρμόδιο για να παίρνει αποφάσεις, με σκοπό αυτός να ενεργήσει ή να αποφύγει να ενεργήσει, σε σχέση με την εκτέλεση των καθηκόντων του.
Νόθευση διαγωνισμών: Πρακτική κατά την οποία χειραγωγούνται οι προσφορές σε ένα διαγωνισμό, για παράδειγμα οι δυννητικοί προσφοροδότες συμφωνούν μεταξύ τους, προκειμένου να προσφέρουν υψηλότερες τιμές ή να υποβαθμίσουν την ποιότητα των προσφερόμενων προϊόντων/υπηρεσιών ή να κατανέμουν τους διαγωνισμούς μεταξύ τους.
Χρηματισμός/Δωροληψία/Παθητική δωροδοκία: Πρακτική που αναφέρεται στην αθέμιτη εκμετάλλευση ενός αξιώματος για προσπορισμό κερδών (π.χ. λήψη - συνήθως - χρηματικής προσφοράς για παράβαση του καθήκοντος ή νόμου, φακελάκι).
Εκβιασμός: Πρακτική που αναφέρεται στην παράνομη χρήση της θέσης κάποιου ατόμου για την εκβιαστική απαίτηση πληρωμών σε αντάλλαγμα για την παροχή ενός αθέμιτου οικονομικού πλεονεκτήματος.

«Η διαφθορά εμφανίζεται στα σημεία επαφής του ιδιωτικού με το δημόσιο τομέα. Όποτε ένας αξιωματούχος του δημοσίου έχει την ευχέρεια να επιλέξει ο ίδιος προσωπικά τον επιμερισμό ενός πλεονεκτήματος ή βάρους στον ιδιωτικό τομέα, δημιουργούνται τα κίνητρα για διαφθορά» [Suzan Rose-Ackerman, Yale University](#).

Η διαφθορά αποτελεί κυρίως ζήτημα που αφορά τις σχέσεις μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, ειδικά σε χώρες με μεγάλη συμμετοχή του κράτους στην οικονομία όπως η Ελλάδα. Αφορά επίσης και στις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, όταν αυτές λειτουργούν ως συμμετοχοί σε πράξεις διαφθοράς (π.χ. δωροδοκία δημόσιων λειτουργών), ή ως αποκλειστικοί συμμετέχοντες/«δράστες» (π.χ. απόφαση για τον εταιρικό προμηθευτή με βάση κάποια προσωπική γνωριμία /σχέση - κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων).

Ο ιδιωτικός τομέας έχει ως εργαλεία ισχυρά συστήματα εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης για να αντιμετωπίσει τα φαινόμενα διαφθοράς. Στην περίπτωση δε που αυτά αποτυγχάνουν, η επιχείρηση υφίσταται ένα σημαντικό κόστος που συνήθως αντανακλάται με αρνητικό τρόπο στη διαχρονική ανταγωνιστικότητα, τη φήμη και τη θέση της στην αγορά. Δεν συμβαίνει το ίδιο όμως με το κράτος - μάλιστα συνήθως η ένταση της διαφθοράς στο κράτος, και σε ένα περιβάλλον αδύναμων θεσμών, συνοδεύεται και με επέκταση των προσπαθειών ελέγχου της αγοράς από αυτό. Αυτό το γεγονός, όπως και ο θεσμικός ρόλος του κράτους και, κατά προέκταση, ο ρόλος του θεματοφύλακα που αναλαμβάνουν οι δημόσιοι λειτουργοί, αποτελούν και ένα κρίσιμο λόγο για τον οποίο η διαφθορά στο δημόσιο έχει πολλαπλές και ιδιαίτερα σημαντικές έμμεσες αρνητικές επιπτώσεις για μια χώρα. Αυτός είναι άλλωστε και ο λόγος για τον οποίο οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι δημόσιοι λειτουργοί με την ανάληψη της θέσης τους δίνουν ιερό όρκο που τους δεσμεύει πέρα από την υποχρέωση τήρησης των νόμων που έχουν όλοι οι πολίτες.

Το κόστος και οι συνέπειες της διαφθοράς

Η διαφθορά αποτελεί ένα πολυσύνθετο φαινόμενο, με πολλαπλές επιπτώσεις σε οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο (Δ3). Σε επίπεδο εθνικής οικονομίας, η διαφθορά συνεπάγεται κακή διαχείριση των περιορισμένων πόρων του κράτους και διασπάθιση του δημοσίου χρήματος, με συνέπεια να υποβαθμίζεται η ποιότητα των παρεχόμενων δημοσίων υπηρεσιών. Ακόμα, πλήττει την αξιοπιστία μιας χώρας και αποτελεί αντικίνητρο για τις επενδύσεις, καθώς εξαιτίας της αυξάνεται το λειτουργικό κόστος, το ρίσκο και η αβεβαιότητα. Τέλος, υπονομεύει την εμπιστοσύνη των πολιτών στο πολιτικό σύστημα και τους θεσμούς και κατά συνέπεια κλονίζει το κράτος δικαίου, με πολλαπλές περαιτέρω κοινωνικοπολιτικές συνέπειες.

Σε επίπεδο επιχείρησης, η συμμετοχή σε φαινόμενα διαφθοράς πλήττει τη φήμη, προκαλεί ποινικές επιπτώσεις και άλλους νομικούς κινδύνους και οικονομική ζημιά (στην περίπτωση επιβολής προστίμων), αυξάνει το λειτουργικό κόστος, πλήττει την αφοσίωση και πίστη του προσωπικού, διαμορφώνει αρνητική εταιρική νοοτροπία και κουλτούρα και προκαλεί αποκλεισμό από πιθανές επιχειρηματικές ευκαιρίες. Ακόμα, η διαφθορά στρεβλώνει το επιχειρηματικό περιβάλλον και προκαλεί αθέμιτο ανταγωνισμό, επομένως κάθε επιχείρηση που δραστηριοποιείται σε ένα κλάδο στον οποίο λαμβάνουν χώρα συμβάντα διαφθοράς παρουσιάζει μειωμένα έσοδα και απώλεια τζίρου (π.χ. απώλεια ενός έργου διότι κάποιος ανταγωνιστής ανέλαβε ένα έργο δωροδοκώντας).

(Δ3) Οι συνέπειες της διαφθοράς

Εθνική οικονομία	Επιχειρηματικό περιβάλλον	Επιχείρηση
Πλήγμα στην οικονομική ανάπτυξη	Στρέβλωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος	Πλήγμα στη φήμη
Κακή διαχείριση των περιορισμένων πόρων του κράτους	Αθέμιτος ανταγωνισμός	Νομικοί κίνδυνοι και κόστη
Υποβάθμιση της ποιότητας των δημοσίων υπηρεσιών	Απώλεια τζίρου και μειωμένα έσοδα	Οικονομική ζημιά λόγω προστίμων
Πλήγμα στην αξιοπιστία της χώρας		Πλήγμα στην αφοσίωση του προσωπικού
Ανκίνητρο για επενδύσεις		Έλλειμμα κουλτούρας δεοντολογίας
Στρέβλωση των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων		Αποκλεισμός από πιθανές επιχειρηματικές ευκαιρίες
Υπονόμηση της εμπιστοσύνη των πολιτών στο πολιτικό σύστημα και τους θεσμούς - Ανασφάλεια δικαίου		Αυξημένο λειτουργικό κόστος
Απώλεια ταλέντου / ανθρώπινου δυναμικού		

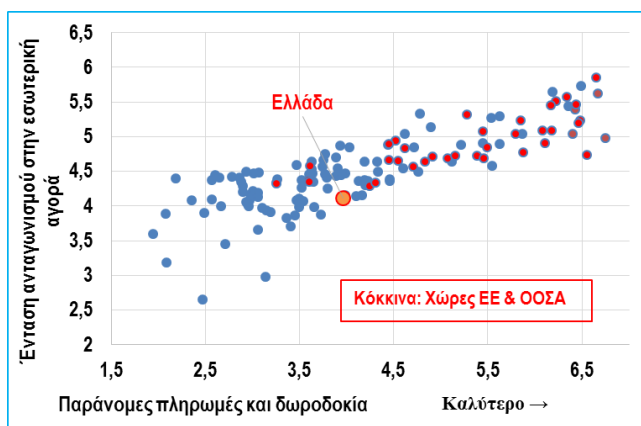
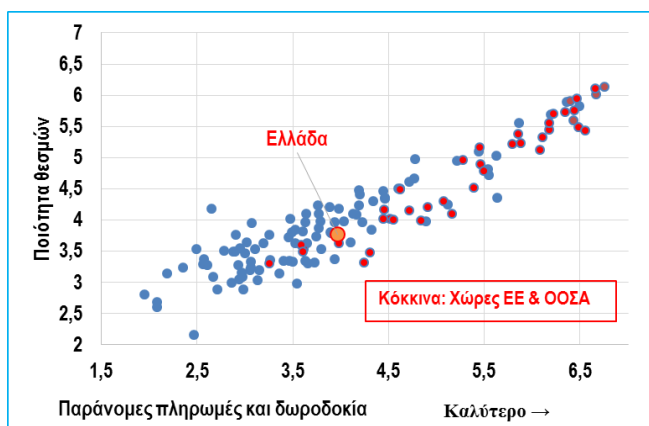
Σύμφωνα με εκτιμήσεις του World Economic Forum, το κόστος της διαφθοράς υπολογίζεται στο 5% του παγκόσμιου ΑΕΠ και το χρηματικό ποσό που καταβάλλεται ετησίως για δωροδοκίες ξεπερνά το \$1 τρισ. (στοιχεία Παγκόσμιας Τράπεζας). Επιπλέον, υπολογίζεται ότι η διαφθορά αυξάνει το συνολικό κόστος των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων κατά 10% κατά μέσο όρο (στοιχεία World Economic Forum). Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η διαφθορά εκτιμάται ότι κοστίζει €120 δισ. ετησίως, ποσό που αντιστοιχεί στο 76% του ετήσιου προϋπολογισμού της Ένωσης (€157,9 δισ. το 2017) και στο 0,8% του ΑΕΠ της (€14.824,8 δισ. το 2016).

Η διαφθορά αποστερεί πολύτιμους πόρους από την εθνική οικονομία, πλήττει το κράτος και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, την απασχόληση, το βιοτικό επίπεδο, την ποιότητα των δημόσιων αγαθών και εν τέλει την κοινωνική ευημερία και αποτελεί ένα σημαντικότερο αντικίνητρο για τις επενδύσεις.

Η έρευνα για τις αιτίες και τις συνέπειες της διαφθοράς είναι συνεχής, αποτελώντας ένα ιδιαίτερα «ζωντανό» μέρος της διεθνούς επιστημονικής αρθρογραφίας. Αυτό πάντως που γίνεται αποδεκτό από όλους είναι ότι η καλή ποιότητα του θεσμικού πλαισίου «απομακρύνει» τη διαφθορά (Δ4), καθώς εκτείνεται πέρα από το φιλικό επιχειρηματικό περιβάλλον και τη μειωμένη γραφειοκρατία και αγγίζει ζητήματα γενικότερης διακυβέρνησης, όπως η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και η ποιότητα της συνταγματικής μηχανικής.

Αυτή η σύνθετη σχέση μεταξύ αιτίας και αιτιατού πρέπει να λαμβάνεται πάντα υπόψη. Ενδεικτικά, αν και φαίνεται ότι η διαφθορά υποχωρεί ταυτόχρονα με την αύξηση του ανταγωνισμού στις αγορές, δεν πρέπει να παραβλέψει κανείς ότι η ποιότητα των θεσμών είναι εκείνη που επιτρέπει αυτή την κρίσιμη ανταγωνιστική ανάπτυξη των αγορών, η οποία με τη σειρά της αποτρέπει τις πράξεις διαφθοράς.

(Δ4) Διαφθορά, ποιότητα θεσμών και ανταγωνιστική λειτουργία αγορών. Τοποθέτηση πάνω και δεξιά = καλύτερες επιδόσεις για τη χώρα. Πηγή: World Economic Forum Global Competitiveness Index 2016-17. Στοιχεία WEF για διαφθορά από Transparency International

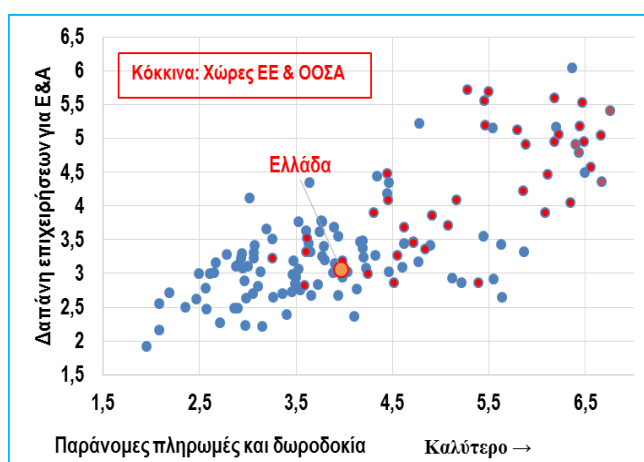
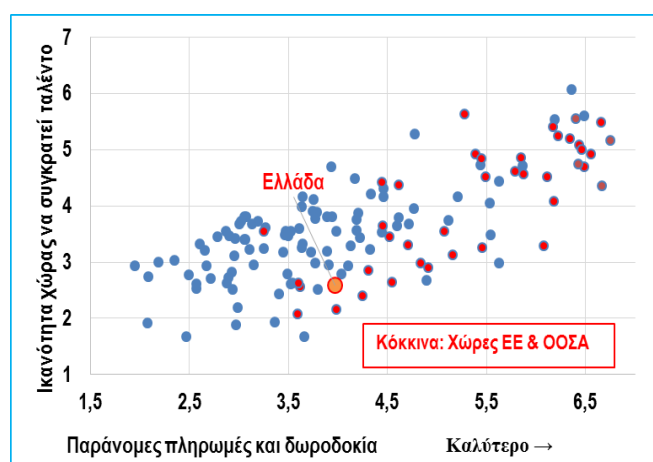

Ακόμα, ο [συνδυασμός καλών θεσμών και ανταγωνιστικών αγορών με τη σειρά του συμπαράσχει πολλές πτυχές της οικονομίας και κοινωνίας](#): το ταλέντο παραμένει στη χώρα, οι διοικήσεις αναθέτουν ευθύνες σε αυτό το ταλέντο με μεγαλύτερη προθυμία, τα οικοσυστήματα προμηθευτών που εντάσσονται σε αλυσίδες αξίας που λειτουργούν στην επίσημη οικονομία πυκνώνουν [οδηγώντας σε υποχώρηση την παραοικονομία και ενισχύοντας τη φοροδοτική ικανότητα της χώρας](#) και [οι επιχειρήσεις στρέφονται στη χρηματοδότηση Έρευνας και Ανάπτυξης \(E&A\) για τη διαμόρφωση ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων \(Δ5\)](#). Στο τέλος, η ικανότητα μιας χώρας να αναπτύσσεται σχετίζεται με την ποιότητα του θεσμικού πλαισίου και της διακυβέρνησης και, ως αντανάκλαση αυτών, του ελέγχου της διαφθοράς. Σε θεσμικά αδύναμες χώρες [η διαφθορά, η προσοδοθηρία](#) και το [πελατειακό κράτος](#) είναι ιδιαίτερα επιζήμια για την ανάπτυξη και [γενικά αποτρέπουν τις επενδύσεις](#), υπονομεύοντας την ανάπτυξη.

Σήμερα πλέον είναι ευρέως αποδεκτό ότι η διαφθορά υπονομεύει άμεσα την ικανότητα επίτευξης στόχων βιώσιμης ανάπτυξης, όπως είναι, μεταξύ άλλων, οι στόχοι του περιορισμού της φτώχειας και της εξασφάλισης της πρόσβασης του πληθυσμού σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης, όπως καταγράφεται και σε [πρόσφατη πρωτοβουλία τους Διεθνούς Διαφάνειας](#).

(Δ5) Διαφθορά, ικανότητα χώρας να συγκρατεί ταλέντο και δαπάνη επιχειρήσεων για Έρευνα και Ανάπτυξη (E&A). Τοποθέτηση πάνω και δεξιά = καλύτερες επιδόσεις για τη χώρα. Πηγή: World Economic Forum Global Competitiveness Index 2016-17. Στοιχεία WEF για διαφθορά από Transparency International

Η διαφθορά υπονομεύει άμεσα την ικανότητα επίτευξης στόχων βιώσιμης ανάπτυξης, όπως είναι, μεταξύ άλλων, οι στόχοι του περιορισμού της φτώχειας και της εξασφάλισης της πρόσβασης του πληθυσμού σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης, όπως καταγράφεται και σε [πρόσφατη πρωτοβουλία της Διεθνούς Διαφάνειας](#).

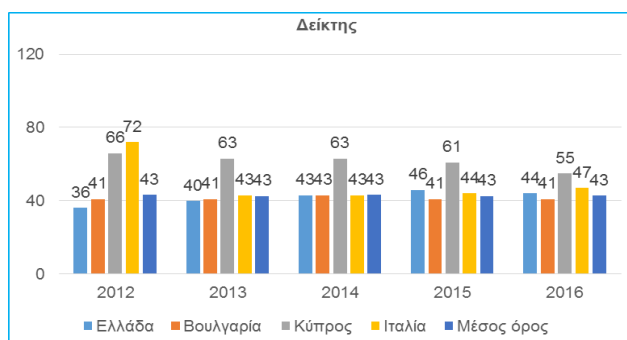
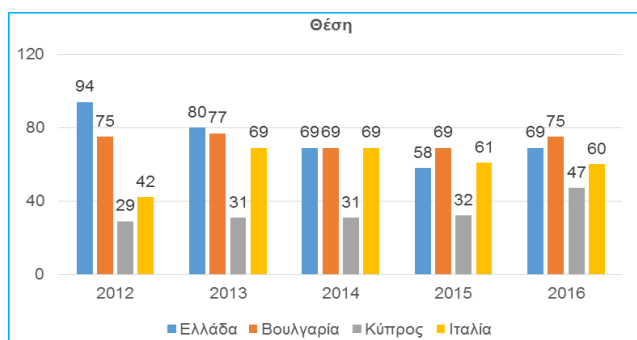

Μάλιστα, αξίζει να αναφερθεί στο σημείο αυτό το γεγονός ότι [πρόσφατο άρθρο του WEF](#) συνδέει άμεσα την κατάρρευση των θεσμών και τη συνεπαγόμενη διαφθορά με τη μετανάστευση μεγάλων πληθυσμών - μια εικόνα που καταγράφηκε [και σε έρευνα της ICAP για το Brain Drain στην Ελλάδα, όπου η αναξιοκρατία και η διαφθορά](#) καταγράφονται σταθερά ως κορυφαίοι λόγοι λήψης της απόφασης για μετανάστευση από τους ικανούς, με καλές σπουδές και επαγγελματική προοπτική νέους που εγκαταλείπουν σταθερά τη χώρα μας.

Η υφιστάμενη κατάσταση για τη διαφθορά στην Ελλάδα

Η υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα αποτυπώνεται εύληπτα σε δύο έρευνες. Αρχικά, στην ετήσια έκθεση του μη κυβερνητικού οργανισμού «Διεθνής Διαφάνεια», όπου καταγράφεται η αντίληψη που υπάρχει για τη διαφθορά στο δημόσιο τομέα σε παγκόσμιο επίπεδο υπολογίζοντας τον «Δείκτη Αντίληψης για τη Διαφθορά». Σύμφωνα με την έκθεση αυτή, η Ελλάδα κατέλαβε το 2016 την 69^η θέση ανάμεσα σε 176 χώρες, υποχωρώντας κατά 11 θέσεις στην κατάταξη συγκριτικά με το 2015. Ο σχετικός δείκτης για την Ελλάδα διαμορφώθηκε σε 44 μονάδες, οριακά μεγαλύτερος του συνολικού μέσου όρου (42,9 μονάδες). Σημειώνεται ότι μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μόνο η Βουλγαρία βρέθηκε σε χαμηλότερη θέση το 2016. Τα στοιχεία αυτά υποδηλώνουν μια «μεσαία κατάσταση» όσον αφορά στη διαφθορά στη χώρα. Επιπρόσθετα, παρατηρείται ότι την περίοδο 2012-2015 είχε προηγηθεί σταδιακή βελτίωση στην κατάταξη της Ελλάδας, καθώς από την 94^η θέση ανέβηκε στην 58^η θέση, όπως αυτή μετρείται από αυτόν τον [σύνθετο δείκτη](#). Επομένως, η εν λόγω αρνητική εξέλιξη το τελευταίο έτος αναδεικνύει ότι οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της διαφθοράς πρέπει να είναι συνεχείς και ότι δεν πρέπει να υπάρχει επανάπαυση, καθώς μεταβολές από έτος σε έτος μπορεί να είναι έντονες.

(Δ6) Δείκτης Αντίληψης για τη Διαφθορά στην Ελλάδα και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες (2012-2016).
Θέση = όσο χαμηλότερη, τόσο καλύτερη, Δείκτης = όσο μεγαλύτερος, τόσο καλύτερος. Πηγή:
 Διεθνής Διαφάνεια, Έκθεση Δείκτη Αντίληψης για τη Διαφθορά

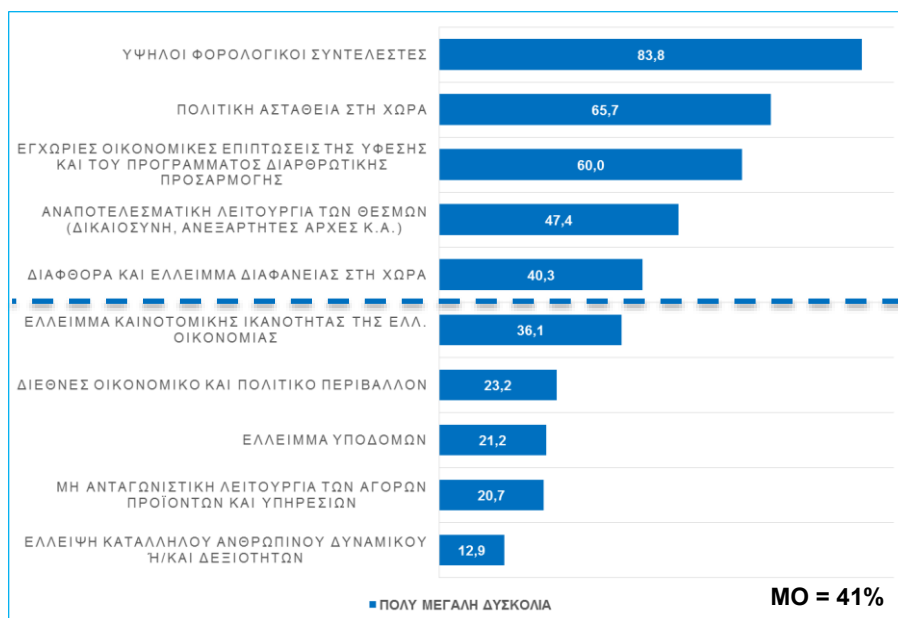

Η Ελλάδα καταλαμβάνει την 69^η θέση ανάμεσα σε 176 χώρες στο Δείκτη Αντίληψης για τη Διαφθορά το 2016. Από τις χώρες της ΕΕ μόνο η Βουλγαρία βρίσκεται σε χαμηλότερη θέση.

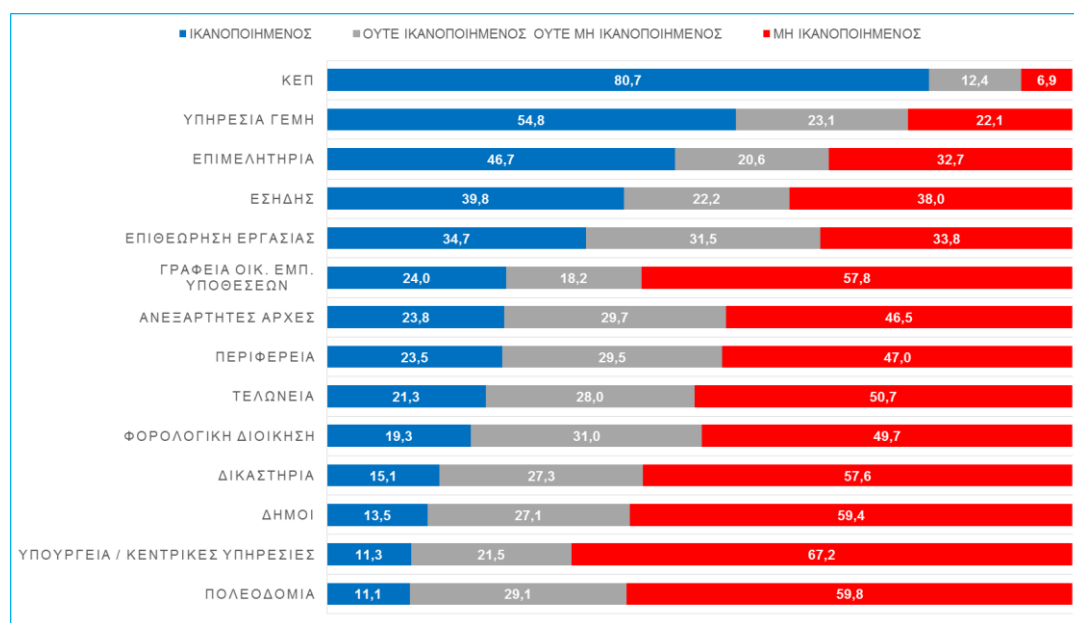

Επιπρόσθετα, η πρόσφατη έρευνα του Παρατηρητηρίου Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος του ΣΕΒ, «Ο σφυγμός του επιχειρείν», ανέδειξε ότι 4 στους 10 επιχειρηματίες εκτιμούν ότι η διαφθορά και το έλλειμμα διαφάνειας αποτελεί σημαντικό εμπόδιο στη λειτουργία των επιχειρήσεών τους, το οποίο σχετίζεται με το ευρύτερο σημερινό εγχώριο και διεθνές οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον (Δ7).

(Δ7) Αξιολόγηση για τα εμπόδια που σχετίζονται με το ευρύτερο σημερινό εγχώριο και διεθνές οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον. Σημ.: δυνατότητα πολλαπλών επιλογών. **Πηγή: Παρατηρητήριο Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος ΣΕΒ, Έρευνα «Ο σφυγμός του επιχειρείν»**

Στην ίδια έρευνα αξιολογήθηκαν οι φορείς της δημόσιας διοίκησης ως προς το βαθμό της διαφάνειας κατά τη διάρκεια της παροχής των υπηρεσιών τους προς τις επιχειρήσεις (Δ8). Τα αποτελέσματα καταγράφουν τη δυσαρέσκεια των επιχειρήσεων για την υφιστάμενη κατάσταση, καθώς ο σχετικός Δείκτης Διαφάνειας διαμορφώθηκε σε 4,5 μονάδες (με άριστο επίπεδο διαφάνειας το 10,0). Ταυτόχρονα, η έρευνα καταγράφει υψηλή συσχέτιση μεταξύ του επιπέδου Διαφάνειας και του επιπέδου Ικανοποίησης από τις προσφερόμενες υπηρεσίες (Δείκτης Ικανοποίησης: 4,8/10,0).

(Δ8) Αξιολόγηση του βαθμού ικανοποίησης από την διαφάνεια των οργανισμών. Σημ.: Λαμβάνονται υπόψη μόνο όσες επιχειρήσεις έχουν δηλώσει ότι έχουν εμπειρία από τον εκάστοτε δημόσιο φορέα. **Πηγή: Παρατηρητήριο Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος ΣΕΒ, Έρευνα «Ο σφυγμός του επιχειρείν»**

Οι δημόσιοι φορείς που ξεχωρίζουν με θετικές κρίσεις (ικανοποίηση από το βαθμό διαφάνειας) είναι κυρίως τα ΚΕΠ και οι Υπηρεσίες ΓΕΜΗ. Ωστόσο, τα αποτελέσματα της έρευνας κτυπούν «συναγερμό» για την αδιαφάνεια που επικρατεί σε μια σειρά δημόσιων οργανισμών που επιδρούν και διαμορφώνουν το επιχειρηματικό περιβάλλον, αποδεικνύοντας ότι άμεσα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την καταπολέμηση της διαφθοράς στη δημόσια διοίκηση. Ειδικότερα, σε 6 οργανισμούς (Υπουργεία, Πολεοδομίες, Δήμοι, Δικαστήρια, Τελωνεία και Γραφεία οικονομικών και εμπορικών υποθέσεων στις Ελληνικές πρεσβείες) τουλάχιστον 1 στους 2 επιχειρηματίες δηλώνει μη ικανοποιημένος από το βαθμό διαφάνειας.

Με βαθμό κάτω από τη βάση βαθμολογούνται οι δημόσιοι φορείς από τις επιχειρήσεις στην Ελλάδα. Περισσότερη αδιαφάνεια σημαίνει και περισσότερη δυσaréσκεια.

Τα αποτελέσματα της έρευνας δεικνύουν ότι η ανάγκη για ανάληψη πρωτοβουλιών αποτελεσματικής καταπολέμησης της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα εξακολουθεί να παραμένει επιτακτική.

Δράσεις Δημόσιας Διοίκησης για την καταπολέμηση της διαφθοράς

Η ανάληψη δράσεων από τη Δημόσια Διοίκηση για την καταπολέμηση της διαφθοράς συχνά προβάλλεται ως προτεραιότητα πολιτικής. Επί της ουσίας, δύο κομβικά σημεία έχουν χαρακτηρίσει τις δράσεις που έχουν αναληφθεί για την καταπολέμηση της διαφθοράς κατά τα τελευταία έτη:

Από τη μία πλευρά αναφερόμαστε στα προγράμματα προσαρμογής, στα οποία από το 2010 εντάσσονται δράσεις τόσο για την αντιμετώπιση της διαφθοράς όσο και την προώθηση της καλύτερης νομοθέτησης. Στον πίνακα (Δ9) μπορεί να παρακολουθήσει κανείς τον τρόπο με τον οποίο καταγράφονται στα μνημόνια αρχικά οι πιο βασικές ανάγκες και στα δυο αυτά πεδία και στη συνέχεια τον τρόπο που οι σχετικές δράσεις εξειδικεύονται, με τη συνειδητοποίηση του εύρους των θεσμικών και οργανωτικών αδυναμιών. Όμως, όπως και στην περίπτωση των διαρθρωτικών αλλαγών, η υλοποίηση των σχετικών δράσεων γρήγορα αντιμετώπισε και σε αυτό το πεδίο την πραγματικότητα της «δύστοκης» συνεργασίας δανειστών και διαδοχικών Ελληνικών κυβερνήσεων και την πίεση για επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων. Έτσι, η κατάσταση αυτή παρέπεμψε τις δράσεις για την καταπολέμηση της διαφθοράς και την καλύτερη νομοθέτηση στη «δεύτερη ταχύτητα» προτεραιοτήτων των προγραμμάτων προσαρμογής, με αποτέλεσμα η υλοποίηση των σχετικών δράσεων να επεκτείνεται ουσιαστικά από το 2011 έως και σήμερα. Ενδεικτικά, αναφέρεται περιστασιακά στις εκθέσεις προόδου η υλοποίηση συγκεκριμένων δράσεων μόνο αφότου αυτές έγιναν κρίσιμα προαπαιτούμενα, υπονοώντας ότι, όσο δεν λάμβαναν αυτόν τον χαρακτηρισμό, οι αξιολογήσεις έκλειναν χωρίς την υλοποίηση των δράσεων. Ακόμα και έτσι όμως, η εκπλήρωση των υποχρεώσεων του προγράμματος προσαρμογής συχνά έγινε τυπικά, χωρίς να οδηγεί - τουλάχιστον έως σήμερα - στην ενδυνάμωση των υποδομών και οργανωτικών προϋποθέσεων που θα μπορούσαν να μειώσουν δραστικά το φαινόμενο της διαφθοράς.

(Δ9) Εξέλιξη δράσεων και προαπαιτούμενων μηνονίων ως προς την καταπολέμηση της διαφθοράς και την καλύτερη νομοθέτηση. Πηγή: Εκθέσεις προόδου μηνονίων από την ΕΕ και το ΔΝΤ, κείμενα μηνονίων και τεχνικών / συμπληρωματικών μηνονίων. (1) αναβάλλεται, συνεργασία με GRECO. (2): τροποποίηση / αλλαγή. Όταν αναγράφονται ημερομηνίες, αυτές είναι οι καταληκτικές ημερομηνίες παράδοσης της δράσης που αναφέρονται στα κείμενα των προγραμμάτων προσαρμογής. Το σύμβολο «√» σημαίνει ότι η δράση αναφέρεται στο επικαλούμενο κείμενο των προγραμμάτων προσαρμογής. Όταν παύει η αναφορά σε μια δράση υπονοείται η τυπική, έστω, εκπλήρωσή της, καθώς και η αφαίρεσή της από τη λίστα των δράσεων του προγράμματος προσαρμογής. Το «οκ» σημαίνει ρητά εκπλήρωση της δράσης.

	1ο Μηνμόνιο	1η Αξιολόγηση	2η Αξιολόγηση	3η Αξιολόγηση	4η Αξιολόγηση	5η Αξιολόγηση	2ο Μηνμόνιο	1η Αξιολόγηση	2η Αξιολόγηση	3η Αξιολόγηση	4η Αξιολόγηση	4η Αξιολόγηση	5η Αξιολόγηση	3ο Μηνμόνιο	Συμπληρωματικ ό μηνμόνιο	1η Αξιολόγηση	2η Αξιολόγηση
	Αύγουστος 2010	Σεπτέμβριος 2010	Φεβρουάριος 2011	Ανοξη 2011	Οκτώβριος 2011	Φεβρουάριος 2012	Δεκέμβριος 2012	Μαίος 2013	Ιούνιος 2013	ΔΝΤ Ιούλιος 2013	ΕΕ Απριλίου 2014	Ιούνιος 2014	Αύγουστος 2015	Ιούνιος 2016	Ιούνιος 2016	Ιούνιος 2017	
Καταπολέμηση διαφθοράς																	
Δημιουργία εσωτερικής υπηρεσίας συλλογής πληροφορίας και δίωξης υποθέσεων		√				Μερικά	Μερικά										
Μεταρρυθμίσεις κατά διαφθοράς και μη ορθής συμπεριφοράς σε φορολογικές αρχές			√	√	Συνεχίζεται	ΟΚ											
Προστασία whistleblowers						√	√	Απρ-13	Απρ-13	Σεπτ. 2013							
Περιορισμό υπαλλήλων και πολιτικών						√					Ιούν 14	Ιούν 14	Οκτ-15	√(2)	Έγινε		
Πλήρες σχέδιο κατά διαφθοράς						Σεπτ-12	√	√	√		ΟΚ	Απρ 2014 (2)	√(2)	Ιούνιος 2016			
Καταπολέμηση σε τομέα υγείας						√	√	-	√	√		√					
Καταπολέμηση σε επιθεώρηση εργασίας						√			Μαί 13			√		√			
Νόμος για Αρχή καταπολέμησης διαφθοράς								Μαί 13	Μαί 13	ΟΚ	ΟΚ						
Αρχή κατά διαφθοράς											ΟΚ						
Νόμος για κώδικα συμπεριφοράς ΔΥ και δήλωση σύγκρουσης συμφερόντων								Απρ-13	Μαί 13	Σεπτ. 2013	Απρ-14	Απρ-14	Μαρ-16	Μάρ 16			
Ευθυγράμμιση με διεθνείς καλές πρακτικές								√	Ιουλ 13		√						
Χρηματοδότηση κομμάτων											Ιούν 14	Ιούν 14	Νοε 15 (2)			Δεκ-16	(1)
Ανεξάρτητοι έλεγχοι διαφθοράς											√		Οκτ-15	Οκτ-16	ΟΚ		
Κέντρο για διαχείριση πληροφορίας και συντονισμό												√	√	Οκτ-16			
Στρατηγική κατά απάτης σε κονδύλια ΕΕ/ GRECO												√	√	√			
Αξιολόγηση σε αλλαγές σε ποινές σε θέματα φοροδιαφυγής														Νοε-15	Νοε-16		
Καλύτερη νομοθέτηση																	
Κωδικοποίηση / απλοποίηση νομοθεσίας		√	√	√		Δεκ-11	Q12012					√					
Αξιολόγηση επιπτώσεων		√	√														√
Μείωση διοικητικών βαρών		√	√														
Νόμος για καλύτερη νομοθέτηση				Σε ετοιμασία	Σε μεγάλη ανάληψη	Q12012	N4048/12 Υιοθέτηση SCM ΟΟΣΑ	Σεπτ-13	Σεπτ-13								
Εφαρμογή νόμου για καλύτερη νομοθέτηση					√	Q12012											
Εναρμόνιση εθνικών νόμων με δίκαιο ΕΕ					√	Q12012											
Σχέδιο για καλύτερη νομοθέτηση / Ετήσιο σχέδιο								Δεκ-13	Δεκ-13	Δεκ-13		Δεκ-14					
Δομές καλύτερης νομοθέτησης		√	√			Νοε-11	Q12012							Πλήρης εφαρμογή Ιούν 2016	Πλήρης εφαρμογή Ιούν 2016		
Δημιουργία υποδομών καλύτερης νομοθέτησης					√	Q12012				ΠΔ Οκτ 13	ΠΔ ΟΚ						
Στελέχη και υποδομές γραφείων ΚΝ											√						
Δράσεις toolkit ΟΟΣΑ								Ιούν 13	Ιούν 13	√	Μαί 2015	√					
Εφαρμογή ευρημάτων toolkit								Δεκ-13	Δεκ-13		√	√		√		√	
Ενδικοφενείς προσφυγές											√						

«Αυτό που μπορούσε να προσφέρει η νέα ανεξάρτητη Σιγκαπούρη, αποφάσισε ο Λι, ήταν καλή διακυβέρνηση. /.../ Η Σιγκαπούρη διώκει κάθε είδους διαφθορά με την ίδιο ζήλο» Τζόνθαν Τέπερμαν, «Λύσεις Υπάρχουν», μετάφραση διαΝΕΟσις 2017.

Η πορεία των δράσεων κατά της διαφθοράς εξετάζεται παράλληλα με την πορεία των αντίστοιχων δράσεων για την προώθηση της «καλής νομοθέτησης», καθώς συνεισφέρει εξίσου. Ενδεικτικό είναι το παράδειγμα της Σιγκαπούρης. Η στρατηγική ανόρθωσης της χώρας βασίστηκε στην παράλληλη προώθηση της καλής διακυβέρνησης, του κράτους δικαίου και της δίωξης κάθε είδους διαφθοράς, στο πλαίσιο μιας συνεκτικής στρατηγικής. Στην Ελλάδα βλέπουμε ότι, ενώ στα αρχικά κείμενα των προγραμμάτων προσαρμογής υπάρχουν μόνο γενικές αναφορές στο ζήτημα της καλής νομοθέτησης, με μια απαίτηση για απλοποίηση και κωδικοποίηση της νομοθεσίας, αυτές σταδιακά εξειδικεύονται. Τα προγράμματα προσαρμογής αρχίζουν να προβλέπουν την υποχρέωση νομοθέτησης σχετικών διατάξεων, στη συνέχεια τη δημιουργία των σχετικών υποδομών, μετά τη δημιουργία και στελέχωση γραφείων καλής νομοθέτησης, καθώς και την, με πολλές δυστοκίες, εκπόνηση σχεδίου δράσης. Στο τέλος, έχοντας εξασφαλίσει τη δημιουργία νομικών και φυσικών υποδομών τα προγράμματα προσαρμογής επιστρέφουν στην αρχική απαίτηση για απλοποίηση. Και στην περίπτωση αυτή παραμένει όμως, τουλάχιστον έως σήμερα, ζητούμενο η λειτουργική ενεργοποίηση αυτών των θεσμικών προβλέψεων και υποδομών, ώστε να υπάρξει ένα ουσιαστικό ποιοτικό άλμα στη διαδικασία παραγωγής νόμων.

Από την άλλη πλευρά αναφερόμαστε στο [Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο κατά της Διαφθοράς](#), το οποίο καταρτίστηκε αρχικά το 2013 με χρονικό ορίζοντα έως το τέλος του 2015 και στη συνέχεια αναθεωρήθηκε το 2015 με χρονικό ορίζοντα έως το τέλος του 2017, αποτυπώνοντας έτσι τις δυσκολίες και τις δυστοκίες που έχει αντιμετωπίσει. Το Σχέδιο, όντας υποχρέωση των προγραμμάτων προσαρμογής περιλαμβάνει 11 βασικούς πυλώνες (**Δ10**) και 47 στόχους/δράσεις και για την υλοποίησή του βρίσκεται σε εξέλιξη σχετικό έργο παροχής τεχνικής υποστήριξης από τον ΟΟΣΑ, το οποίο αντιμετωπίζει υψηλές προκλήσεις, καθώς πρόκειται για ένα φιλόδοξο έργο που σε μικρό χρονικό διάστημα πλέον (καθώς δεν σημειώθηκε ιδιαίτερη πρόοδος την περίοδο 2013-2016) πραγματοποιείται προτάσεις σε πολλά και πολύ διαφορετικά πεδία.

(Δ10) Οι 11 πυλώνες του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου κατά της Διαφθοράς. Πηγή: [Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο κατά της Διαφθοράς](#)

Οι 11 πυλώνες του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου κατά της Διαφθοράς	
1.	Αρμοδιότητες Αναπληρωτή Υπουργού Δικαιοσύνης, Γενικής Γραμματείας για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς
2.	Υλοποίηση του στρατηγικού σχεδίου "ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ"
3.	Προσδιορισμός των τομέων υψηλού κινδύνου
4.	Εκπαιδευτικές δράσεις
5.	Παρακολούθηση φορέων διαφθοράς
6.	Διατήρηση και διαχείριση δράσεων κατά της διαφθοράς
7.	Ενίσχυση της νομοθεσίας
8.	Κώδικες Δεοντολογίας
9.	Λογοδοσία και Συμμόρφωση
10.	Σύμπραξη Δημόσιου-Ιδιωτικού Τομέα
11.	Ενίσχυση της συμμετοχής του κοινού

Η παρακολούθηση των στοιχείων που περιλαμβάνουν οι [ετήσιες εκθέσεις πεπραγμένων](#) του Σώματος Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης (ΣΕΕΔΔ) δείχνουν ότι, παρά τη διαχρονικά σημαντική εισροή καταγγελιών, ο αριθμός, τόσο των ελέγχων όσο και των περιπτώσεων στις οποίες τελικά εντοπίζονται ευθύνες ή διενεργείται έλεγχος περιουσιακής κατάστασης του δημοσίου υπαλλήλου, παραμένει ιδιαίτερα χαμηλός (**Δ11**).

Επιπλέον, αξίζει να γίνει μια αντιπαραβολή του αριθμού των ελέγχων που διενεργήσανε το 2016 οι φορολογικές αρχές σε φορολογούμενους (3.569 πλήρεις έλεγχοι και 19.943 μερικοί) με τον αριθμό των ελέγχων περιουσιακής κατάστασης (23) υπαλλήλων του δημοσίου (**Δ12**). Μάλιστα, αυτά τα ποσοτικά μεγέθη δεν καταγράφουν το γεγονός ότι ακόμα και μετά την έναρξη των σχετικών διαδικασιών συνήθως οι επίορκοι προσφεύγουν στην (αργή) δικαιοσύνη, με αποτέλεσμα είτε να συνταξιοδοτούνται πριν την εκδίκαση της υπόθεσής τους, είτε να ενεργοποιούνται προθεσμίες παραγραφής ή αυτόματης αποκατάστασής τους. Σχετικά, έχει ιδιαίτερη σημασία και το πλαίσιο λειτουργίας και σύστασης των σχετικών πειθαρχικών συμβουλίων (Τμήμα Γ' Ν. 3528/2007).

Εν κατακλείδι, παρά το γεγονός ότι, μέχρι σήμερα, έχει γίνει πολύς λόγος για την καταπολέμηση της διαφθοράς και έχουν γίνει βήματα προόδου, η εφαρμογή στην πράξη και η υλοποίηση συγκεκριμένων προληπτικών, άμεσων και πλήρως εφαρμόσιμων μέτρων και δράσεων έχει καθυστερήσει σημαντικά. Η πρόκληση αποφασιστικής υλοποίησης ενός αποτελεσματικού Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου κατά της Διαφθοράς συνεπώς παραμένει σήμερα ως ένα μεγάλο ζητούμενο, περισσότερο από ποτέ.

(Δ11) Καταγγελίες και πορεία ελέγχων ΣΕΕΔΔ. Σημ: Οι σχετικές εκθέσεις τονίζουν ότι οι διακυμάνσεις δεν αντανακλούν αναγκαστικά μεταβολή στη διαφθορά, αλλά κυρίως στην προθυμία των πολιτών να προβούν σε καταγγελίες και την ενδυνάμωση του ΣΕΕΔΔ τα προηγούμενα χρόνια. **Πηγή: Ετήσιες εκθέσεις πεπραγμένων ΣΕΕΔΔ**

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Καταγγελίες	1.187	1.964	1.747	2.393	3.038	2.954	2.020	2.877	3.691	1.855	3.210
Έλεγχοι - επιθεωρήσεις	103	79	768	1.106	1.015	680	485	404	486	468	418
Προανακριτικό έργο	32	59	60	47	33	36	23	22	35	25	23
ΕΔΕ	12	7	6	5	9						1
Έλεγχοι περιουσιακής κατάστασης Δ/Υ	6	18	17	18	15	40	35	38	26	27	23
Ευθύνες ποινικές ή πειθαρχικές προέκυψαν σε:	106	120	133	96	159	93	60	132	188	84	133

(Δ12) Έλεγχοι φορολογικών αρχών και έλεγχοι περιουσιακής κατάστασης δημοσίων υπαλλήλων 2016. Πηγή: Έκθεση πεπραγμένων ΣΕΕΔΔ 2016, Παρακολούθηση Φορολογικής Διοίκησης 2016

Προτάσεις για την αποτελεσματική καταπολέμηση της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα

Η μάχη κατά της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα παραμένει ένα μεγάλο και κρίσιμο για τη χώρα ζητούμενο. Οι πρακτικές που παρουσιάζονται ακολούθως για την αποτελεσματική καταπολέμηση της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα, διακρίνονται σε πρακτικές με μεσοπρόθεσμο ή βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, αλλά και σε πρακτικές με μακροπρόθεσμο ορίζοντα, βασισμένες κυρίως στο **τρίπτυχο πρόληψη, ενίσχυση διαφάνειας και έλεγχος**.

Όσον αφορά στα μέτρα για την καταστολή της διαφθοράς, αναγνωρίζεται φυσικά η σημαντικότητά τους, καθώς συνδέονται άμεσα με την επιβολή της δικαιοσύνης και δρουν αποτρεπτικά. Μέχρι σήμερα οι δράσεις που έχουν αναληφθεί, και στο πλαίσιο των μνημονιακών υποχρεώσεων, έχουν δώσει έμφαση από το κράτος κυρίως σε αυτό το στάδιο (δηλαδή στον εντοπισμό και την τιμωρία περιπτώσεων διαφθοράς αφού έχουν συμβεί), με μέτρια αποτελέσματα ωστόσο, όπως αποτυπώνεται στις έρευνες για την αντίληψη για το επίπεδο της διαφθοράς που προαναφέρθηκαν. Για το λόγο αυτό θεωρούμε ότι οι πρακτικές στη μάχη κατά της διαφθοράς πρέπει να συνδέονται με την πρόληψη και την ενίσχυση διαφάνειας.

Βραχυπρόθεσμες ή / και μεσοπρόθεσμες πρακτικές

Οι πρακτικές καταπολέμησης της διαφθοράς, με βραχυπρόθεσμο ή/και μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, βασίζονται στην παραδοχή ότι **«οποιαδήποτε δράση ενισχύει τη διαφάνεια, αποτελεί ουσιαστικό πλήγμα κατά της διαφθοράς»**. Ταυτόχρονα, η πραγματοποίηση στοχευμένων ελέγχων, τακτικών και έκτακτων, αποτελεί καταλυτικό σημείο για τον εντοπισμό των φαινομένων διαφθοράς, το οποίο επίσης λειτουργεί και αποτρεπτικά.

Ειδικότερα, προτείνονται οι ακόλουθες στοχευμένες πρακτικές:

A. Επέκταση της ηλεκτρονικοποίησης των διοικητικών διαδικασιών για την ελαχιστοποίηση της επαφής δημοσίων υπαλλήλων-πολιτών/επιχειρήσεων.

Η ηλεκτρονικοποίηση και η αξιοποίηση των πληροφοριακών συστημάτων μπορούν να συμβάλλουν στην καταπολέμηση της διαφθοράς, καθώς ελαχιστοποιούν τη διαπροσωπική επαφή μεταξύ των δημοσίων λειτουργών και των πολιτών/επιχειρήσεων, η οποία αποτελεί κύριο αίτιο διαφθοράς. Δύο βασικές προϋποθέσεις υφίστανται για την επίτευξη αυτού του σκοπού: α) η διασύνδεση των πληροφοριακών συστημάτων, διότι διαφορετικά δεν μειώνεται η πολυπλοκότητα των διαδικασιών (αίτιο διαφθοράς) ούτε αναπτύσσονται αυτοματισμοί (πρόληψη κατά της διαφθοράς) και β) η θεσμοθέτηση της υποχρεωτικότητας ηλεκτρονικής αναζήτησης των στοιχείων από τις διαθέσιμες βάσεις δεδομένων (άρση διοικητικού βάρους και επιτάχυνση διαδικασιών). Σχετικά ο ΣΕΒ έχει αναπτύξει στρατηγικό σχέδιο για την [«Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση-Κράτος 2.0»](#).

B. Εφαρμογή στην πράξη του Νόμου 4305/2014 για την ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα.

Στόχος του Νόμου είναι η καθιέρωση της αρχής της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων που βρίσκονται στην κατοχή των φορέων του δημόσιου τομέα, καθώς και ο καθορισμός των όρων, προϋποθέσεων και τρόπων διευκόλυνσης για την υλοποίησή της. Η

ανοικτή διάθεση των δημοσίων δεδομένων ενισχύει σημαντικά, μεταξύ άλλων, τη διαφάνεια και τη λογοδοσία στο δημόσιο τομέα, σε πλήρη ευθυγράμμιση με την αρχή της φανεράς δράσης της διοίκησης. Ωστόσο, μέχρι σήμερα η ανταπόκριση των φορέων της δημόσιας διοίκησης στις υποχρεώσεις που προκύπτουν από το Νόμο δεν είναι ικανοποιητική (**Δ13**). Πολλοί δεν έχουν καν εγγραφεί στο σύστημα, ενώ και η μειονότητα που έχει εγγραφεί, έχει προβεί σε λίγες αναρτήσεις ή και σε καμία. Επιπλέον, η [πύλη](#) που έχει δημιουργηθεί δεν είναι εύχρηστη και γρήγορη με αποτέλεσμα να μην εξυπηρετεί το σκοπό της. Για τους λόγους αυτούς, απαιτείται και προτείνεται άμεσα ανασχεδιασμός και τεχνική αναβάθμιση αυτής. Αντιθέτως, το πρόγραμμα Διαύγεια, το οποίο ξεκίνησε το 2010, έχει συμβάλει σημαντικά στην ενίσχυση της διαφάνειας στο δημόσιο τομέα, αποτελώντας μια διεθνώς αναγνωρισμένη καλή πρακτική και την πρώτη ουσιαστική μεταρρύθμιση υπέρ της διαφάνειας στο πρόσφατο παρελθόν.

(Δ13) Ανοικτή διάθεση δεδομένων του δημόσιου τομέα και σύγκριση με τη Διαύγεια. Πηγή: <http://www.data.gov.gr/> και <https://diavgeia.gov.gr/> (πρόσβαση 10/07/2017)

	Κατάλογος των δημοσίων δεδομένων (www.data.gov.gr)	Διαύγεια
Φορείς	246	4.580
Αναρτήσεις	5.539 σύνολα δεδομένων	24,7 εκ. πράξεις

Γ. Ανάπτυξη Μονάδων Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου με βάση τα διεθνή πρότυπα και πρακτικές στο δημόσιο τομέα.

Η έννοια της κανονιστικής συμμόρφωσης και του εσωτερικού ελέγχου δεν έχουν ουσιαστικά εισέλθει στις δομές του δημόσιου τομέα (παρόλο που κάτι τέτοιο προβλεπόταν από το 2006, με το Νόμο 3492), με αποτέλεσμα οποιεσδήποτε πρακτικές έχουν αναπτυχθεί για την καταπολέμηση της διαφθοράς να μην επαρκούν και να μην λειτουργούν βέλτιστα, όπως ορίζει η διεθνής εμπειρία. Επομένως, είναι απαραίτητο να χαρτογραφηθούν οι πιθανοί κίνδυνοι για συμβάντα διαφθοράς (αναγνώριση, αξιολόγηση και ιεράρχηση κινδύνων ανά Διεύθυνση/Υπηρεσία), να αναπτυχθούν οι αντίστοιχες πολιτικές και διαδικασίες και να παρακολουθείται η ορθή υλοποίησή τους. Ο ρόλος των Μονάδων Κανονιστικής Συμμόρφωσης είναι καταλυτικός στο σχεδιασμό, συντονισμό, υλοποίηση και εποπτεία αυτών των δράσεων. Επίσης, απαραίτητη είναι η ανάπτυξη και παρακολούθηση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, η οποία πραγματοποιείται από τη Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου.

Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η ανάληψη δράσης με στόχο τη δημιουργία των απαραίτητων υποδομών, αξιοποιώντας την εμπειρία, τις δομές και τα στελέχη των υφιστάμενων σωμάτων και υπηρεσιών Επιθεώρησης και Ελέγχου του δημόσιου τομέα. Απαραίτητες προϋποθέσεις αποτελούν τόσο η θεσμική δημιουργία των Μονάδων Κανονιστικής Συμμόρφωσης, όσο και η διοικητική και λειτουργική αυτοτέλεια αυτών, αλλά και των Διευθύνσεων Εσωτερικού Ελέγχου. Η αναμόρφωση των εν λόγω δομών στους δημόσιους φορείς έχει προφανή μεσοπρόθεσμο χαρακτήρα και είναι σημαντικό να ξεκινήσει άμεσα, λαμβάνοντας ειδικά υπόψη ότι δεν απαιτεί ιδιαίτερο κόστος αλλά κυρίως συνδέεται με αλλαγή του τρόπου λειτουργίας και με εσωτερική αναδιάρθρωση.

Δ. Ενδυνάμωση και ενοποίηση του νομικού πλαισίου για την καταγγελία φαινομένων διαφθοράς (whistleblowing).

Η ενδυνάμωση και η ενοποίηση του υφιστάμενου νομικού πλαισίου για την υποβολή μιας καταγγελίας σχετικά με κάποια πράξη διαφθοράς μπορεί να συμβάλλει αποτελεσματικά στην καταπολέμησή της. Στο πλαίσιο αυτό, κρίσιμο σημείο αποτελεί η ανάπτυξη μιας ενιαίας στρατηγικής η οποία θα εξασφαλίζει την

ορθή και ασφαλή διαχείριση των καταγγελιών, καθώς και την πλήρη προστασία των πληροφοριοδοτών (π.χ. της ανωνυμίας, των δικαιωμάτων τους κ.λπ.), καθώς το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο είναι αποσπασματικό και μερικώς επαρκές ως προς την προστασία που προσφέρει. Επιπλέον, απαιτείται εξορθολογισμός των καναλιών καταγγελίας στο δημόσιο τομέα (ενδεικτικά: Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας: τηλ. 10301 και email internalaffairs@astynomia.gr, Γενική Γραμματεία Καταπολέμησης της Διαφθοράς: φόρμα καταγγελίας στην ιστοσελίδα <http://kataggelies.gsac.gov.gr>, Ειδική Γραμματεία Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος: τηλ. 1517 και email kataggelies@sdoe.gr, Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης: φόρμα καταγγελίας στην ιστοσελίδα <https://www.gedd.gr/>), καθώς και των αρμοδιοτήτων των Αρχών, ώστε να διευκολυνθεί η διαδικασία (δηλαδή να μην υπάρχουν επικαλύψεις καναλιών, να γίνουν ενημερωτικές δράσεις για την καλή χρήση και ορθή αξιοποίησή τους και γενικά να είναι εύκολο για οποιονδήποτε να προβεί σε μια καταγγελία). Σημειώνεται ότι σε διεθνές επίπεδο το “whistleblowing” είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο, κάτι που δεν ισχύει στην Ελλάδα (ούτε σε επίπεδο ιδιωτικού τομέα). Για το λόγο αυτό προτείνεται να υλοποιηθούν παράλληλα δράσεις «απνεχοποίησης» της υποβολής καταγγελιών και ενίσχυσης της ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης (awareness raising).

Ε. Υλοποίηση στοχευμένων εκπαιδευτικών δράσεων για τους δημοσίους λειτουργούς.

Η υλοποίηση στοχευμένων εκπαιδευτικών δράσεων για τους δημοσίους λειτουργούς αποτελεί προϋπόθεση για την αποτελεσματική καταπολέμηση της διαφθοράς, διότι είναι απαραίτητο να γνωρίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους (π.χ. Νόμος 3528/2007 «Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων ΝΠΔΔ», δηλαδή ο «Κώδικας Δεοντολογίας» των δημόσιων λειτουργών), τις πολιτικές και τις διαδικασίες που διέπουν τη Διεύθυνσή τους, την τεχνογνωσία για τον εντοπισμό πρακτικών διαφθοράς και τα μέσα και τις διαδικασίες που έχουν στη διάθεσή τους είτε για την πραγματοποίηση κάποιας καταγγελίας είτε για τον χειρισμό κάποιας καταγγελίας που λαμβάνουν από την πλευρά των πολιτών/επιχειρήσεων. Μέχρι σήμερα, οι σχετικές εκπαιδευτικές δράσεις είναι μεμονωμένες και δεν έχουν κάποια ενιαία στρατηγική, με συνέπεια να αποδίδουν τα ελάχιστα οφέλη. Σημειώνεται ότι οι εκπαιδευτικές δράσεις πρέπει να είναι στοχευμένες, συχνές, φιλικές προς τον εκπαιδευόμενο δημόσιο λειτουργό και όχι να εισπράττονται ως «αναγκαίο κακό». Προς αυτήν την κατεύθυνση, η μέθοδος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης μπορεί να αξιοποιηθεί, καθώς έχει, συγκριτικά με τη δια ζώσης εκπαίδευση, χαμηλότερο κόστος. Τέλος, σημειώνεται ότι ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στη συνεχή και εξειδικευμένη εκπαίδευση των δημοσίων λειτουργών σε συγκεκριμένες θέσεις, όπως του προσωπικού των Διευθύνσεων Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Εσωτερικού Ελέγχου και της Οικονομικής Αστυνομίας, των οικονομικών εισαγγελέων και των δικαστών.

ΣΤ. Μηδενική ανοχή στη διαφθορά και χρήση αποτελεσματικών εργαλείων εντοπισμού της - Παροχή κινήτρων αποδοτικότητας στους δημοσίους λειτουργούς - Επιβράβευση - Αξιολόγηση βάσει στόχων.

Η παροχή κινήτρων αποδοτικότητας στους δημοσίους λειτουργούς, η ανεύρεση μηχανισμών επιβράβευσής τους και η αξιολόγηση βάσει στόχων μπορούν να συμβάλλουν στην αποτελεσματική καταπολέμηση της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα, διότι προάγουν την αξιοκρατία. Κατ' επέκταση, με τον τρόπο αυτό μειώνονται τα κίνητρα για πρακτικές διαφθοράς, όπως ο χρηματισμός και ο εκβιασμός, αλλά και προβάλλεται η αξία της καλής συμπεριφοράς, είτε αυτή συνδέεται με την άσκηση των καθηκόντων του δημόσιου λειτουργού, είτε συνδέεται με την ευαισθητοποίησή του για τα θέματα της διαφθοράς.

Οι δράσεις που ενισχύουν τη διαφάνεια, όπως η ηλεκτρονικοποίηση των διαδικασιών και τα ανοιχτά δεδομένα, αποτελούν ουσιαστικό πλήγμα κατά της διαφθοράς.

Όσον αφορά στο στάδιο της καταστολής της διαφθοράς, προτείνονται οι ακόλουθες πρακτικές:

- Βελτίωση των χρονοδιαγραμμάτων απονομής της δικαιοσύνης και ως προς τις υποθέσεις αλλά και ως προς τους χρόνους παραγραφής των αδικημάτων, μέσω της υιοθέτησης συγκεκριμένων προτάσεων ([Special Report ΣΕΒ «Απονομή δικαιοσύνης»](#)).
- Εξορθολογισμός ελεγκτικών φορέων/σωμάτων, ώστε να εξαλειφθούν οι περιπτώσεις αλληλοεπικαλύψεων, συγκρούσεων συμφερόντων, αντιφάσεων και αδυναμιών και να δοθεί η δυνατότητα για κεντρικό προγραμματισμό των ελέγχων, καθώς και ταχύτερη και απλούστερη υλοποίηση, διαχείριση και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων των ελέγχων.

Τέλος, προτείνονται οι ακόλουθες πρακτικές για το χώρο της πολιτικής οι οποίες θα σηματοδοτήσουν τη δέσμευση της «ανώτατης διοίκησης» για την καταπολέμηση της διαφθοράς:

- Πλήρης διαφάνεια και έλεγχος της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων, βάσει και των συστάσεων της Ομάδας Κρατών κατά της Διαφθοράς του Συμβουλίου της Ευρώπης (Group of States Against Corruption - GRECO).
- Πλήρης ηλεκτρονικοποίηση του συστήματος υποβολής δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης που ξεκίνησε για πρώτη φορά μόλις το 2017, δίχως παρατάσεις και εξαιρέσεις (σε προθεσμίες, πεδία δήλωσης, πρόσωπα, υποχρέωση δημοσίευσης κ.λπ.) και σχετικοί έλεγχοι τόσο για το περιεχόμενο όσο και για την υποβολή δηλώσεων από τα υπόχρεα πρόσωπα.
- Έλεγχος τήρησης του Κώδικα Δεοντολογίας των μελών του Κοινοβουλίου που θεσπίστηκε τον Απρίλιο 2016 και σαφείς κανόνες επιβολής κυρώσεων στα μέλη του.

Μακροπρόθεσμες πρακτικές

Ζ. Αρχή της «καλής νομοθέτησης»

Το νομοθετικό πλαίσιο αποτελεί έναν κύριο παράγοντα που διευκολύνει την άνθηση της διαφθοράς, είτε αναφερόμαστε στην πολυνομία, είτε στην πολυπλοκότητα, είτε στις συνεχείς αλλαγές που προκύπτουν σε αυτό. Και στις τρεις περιπτώσεις το αποτέλεσμα είναι ότι οι επιχειρήσεις δεν γνωρίζουν ή δεν κατανοούν εύκολα το πλαίσιο στο οποίο οφείλουν να λειτουργούν. Οι ασάφειες στις διατυπώσεις αφήνουν περιθώριο για διαφορετικές ερμηνείες και κατ' επέκταση περιθώριο για διαφορετική εφαρμογή από τη δημόσια διοίκηση, αλλά και περιθώριο για καθυστερήσεις. Επομένως, δίνουν χώρο για φαινόμενα διαφθοράς (π.χ. χρηματισμό για αποφυγή ποινής κατά τη διάρκεια των ελέγχων και δωροδοκία για επιτάχυνση έγκρισης

μιας άδειας). Όμοια, η πολυνομία και οι συνεχείς αλλαγές στο νομοθετικό πλαίσιο αυξάνουν τις πιθανότητες για φαινόμενα διαφθοράς διότι ταυτίζονται με καθυστερήσεις στην εφαρμογή του νόμου.

Για τους προαναφερθέντες λόγους, η **αρχή της «καλής νομοθέτησης»** και εν γένει η αλλαγή κουλτούρας στον τρόπο παραγωγής του νομοθετικού έργου κατέχει καταλυτικό ρόλο. Είναι προφανές ότι πρόκειται για ένα οριζόντιο και μακροπρόθεσμο στόχο, όπως καταγράφει και η εξέλιξη των προσπαθειών προς αυτή την κατεύθυνση στα χρόνια των προγραμμάτων προσαρμογής. Και στην πράξη επιβεβαιώνεται ότι αν και σε θεωρητικό επίπεδο έχει ψηφιστεί ο Νόμος 4048/2012 «Ρυθμιστική Διακυβέρνηση: Αρχές, Διαδικασίες και Μέσα Καλής Νομοθέτησης» (**Δ14**), ωστόσο στην πράξη η παραγωγή του νομοθετικού έργου, η οποία ειδικά την τελευταία πενταετία κινείται με υψηλούς ρυθμούς με αφορμή τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες της χώρας, αποτελεί κοινή αποδοχή πως δεν πληροί αυτές τις αρχές, μια παρατήρηση που περιλαμβάνει και τις προδιαγραφές που θέτει η καλή νομοθέτηση στις διαβουλεύσεις και τη χρήση τεκμηρίωσης.

(Δ14) Νόμος 4048/2012 - Αρχές της καλής νομοθέτησης

Το άρθρο 2 του Νόμου ορίζει ότι η ποιότητα των ρυθμίσεων διασφαλίζεται με την τήρηση των αρχών καλής νομοθέτησης, όπως είναι ιδίως:

- Η αναγκαιότητα.
- Η αναλογικότητα (καταλληλότητα, εύλογη σχέση μέσου και σκοπού με υιοθέτηση του λιγότερο επαχθούς μέτρου).
- Η απλότητα και η σαφήνεια του περιεχομένου των ρυθμίσεων.
- Η αποφυγή αποκλινοσών από την κατά περίπτωση γενική πολιτική ή αντιφατικών ρυθμίσεων.
- Η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα με συνεκτίμηση τόσο των θεμελιούντων τη ρύθμιση των οικονομικών και άλλων στοιχείων, όσο και των συνεπειών της ρύθμισης.
- Η διαφάνεια.
- Η επικουρικότητα και λογοδοσία με τον προσδιορισμό των αρμόδιων οργάνων εφαρμογής των ρυθμίσεων.
- Η ασφάλεια δικαίου.
- Η προσβασιμότητα στις ρυθμίσεις και με ηλεκτρονικά μέσα.
- Η δυνατότητα υποβολής προτάσεων σχετικών με τις ρυθμίσεις κατά το στάδιο της κατάρτισης και της αξιολόγησης της εφαρμογής τους (ανοιχτή διαδικασία).
- Η ισότητα των φύλων.
- Η δημοκρατική νομιμοποίηση.

Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η συνεχής έμφαση στην προώθηση των ακόλουθων προοπτικών και η θέσπιση συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος επίτευξής τους, πέρα και από τις απαιτήσεις των προγραμμάτων προσαρμογής:

- Υλοποίηση ολοκληρωμένου προγράμματος κωδικοποίησης και απλοποίησης τόσο της υφιστάμενης όσο και της νέας νομοθεσίας, με προτεραιότητα σε βασικούς κώδικες με επίπτωση στην επιχειρηματικότητα.
- Υλοποίηση των προβλέψεων του Νόμου 4048/2012 για τη ρυθμιστική διοίκηση και την καλή νομοθέτηση (σύσταση και επιχειρησιακή λειτουργία των Γραφείων Καλής Νομοθέτησης και Νομοθετικής Πρωτοβουλίας).

- Δημιουργία κεντρικού μηχανισμού συντονισμού και ελέγχου της ποιότητας των εκθέσεων επιπτώσεων και ανάπτυξη δικτύου υποστηρικτικών δομών στα Υπουργεία για την κατάρτιση εκθέσεων (μονάδες ανάλυσης και τεκμηρίωσης πολιτικής).
- Πρόγραμμα διενέργειας ex-post εκθέσεων επιπτώσεων για δέσμες νομοθεσίας με επίπτωση στην επιχειρηματικότητα (π.χ. ετήσιο πρόγραμμα αξιολόγησης επιπτώσεων για νομοθετήματα που έχουν ήδη εφαρμοστεί για περισσότερα από τρία χρόνια), αξιολόγηση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων.
- Δυνατότητα ανάθεσης της εκτίμησης των συνεπειών ρυθμίσεων και σε εξωτερικούς φορείς, στις περιπτώσεις που διαπιστώνονται ή διαφαίνονται σημαντικές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας (δημιουργία μητρώου ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων όλων των ειδικοτήτων από τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, πανεπιστήμια, ΝΠΙΔ, ερευνητικά ιδρύματα κ.ά.).
- Πρόγραμμα κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης για την ποσοτικοποίηση των επιπτώσεων στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και τη σύνταξη των εκθέσεων επιπτώσεων.

Μακροπρόθεσμα, η καλή νομοθέτηση αποτελεί ικανή και αναγκαία συνθήκη για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

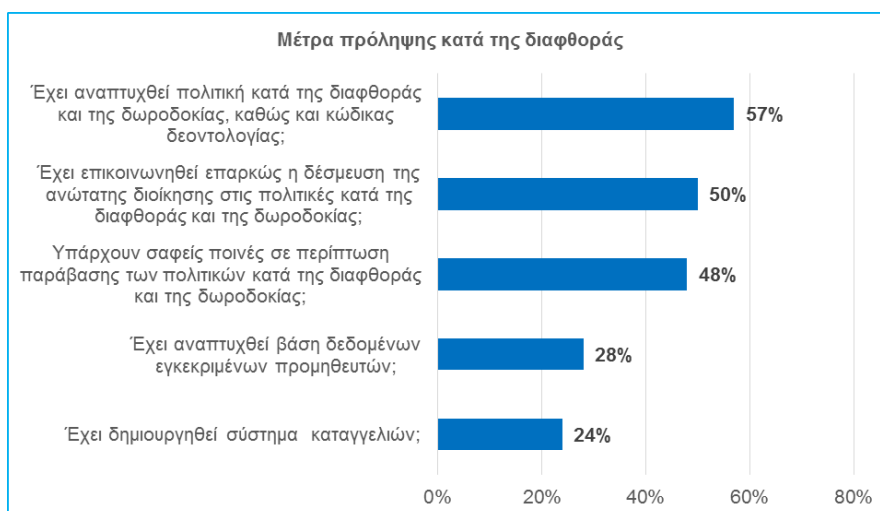
Διαφθορά και ιδιωτικές επιχειρήσεις

Η αποτελεσματική καταπολέμηση της διαφθοράς είναι σημαντικό να αποτελέσει προτεραιότητα για κάθε επιχείρηση, ανεξαρτήτως μεγέθους και βαθμού διεπαφής της με τη δημόσια διοίκηση. Δηλαδή είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό ότι η «μάχη» κατά της διαφθοράς δεν αφορά μόνο το δημόσιο τομέα, ούτε μόνο τις μεγάλες επιχειρήσεις που έχουν τα μέσα και τους πόρους να αναπτύξουν συστήματα πρόληψης, εντοπισμού και αντιμετώπισης, αλλά το σύνολο των επιχειρήσεων, οι οποίες υιοθετώντας απλές πρακτικές, χαμηλού κόστους, μπορούν να ελαχιστοποιήσουν τον κίνδυνο διαφθοράς.

Ωστόσο, οι επιχειρήσεις βρίσκονται ακόμα σε ένα σχετικά μέτριο βαθμό ωρίμανσης όσον αφορά στην ανάληψη δράσης για την καταπολέμηση της διαφθοράς, τόσο διεθνώς όσο και στην Ελλάδα, και επομένως υπάρχει σημαντικό περιθώριο βελτίωσης (**Δ15**). Ενδεικτικά, σύμφωνα με [έρευνα της ΕΥ](#), μόλις το 57% των επιχειρήσεων έχει αναπτύξει ολοκληρωμένη πολιτική κατά της διαφθοράς και της δωροδοκίας και σχετικό κώδικα δεοντολογίας, μία στις δύο επιχειρήσεις θεωρεί ότι οι ποινές στις περιπτώσεις παράβασης των πολιτικών κατά της διαφθοράς και της δωροδοκίας δεν είναι σαφείς και μόλις 1 στις 4 επιχειρήσεις έχει αναπτύξει σύστημα καταγγελιών.

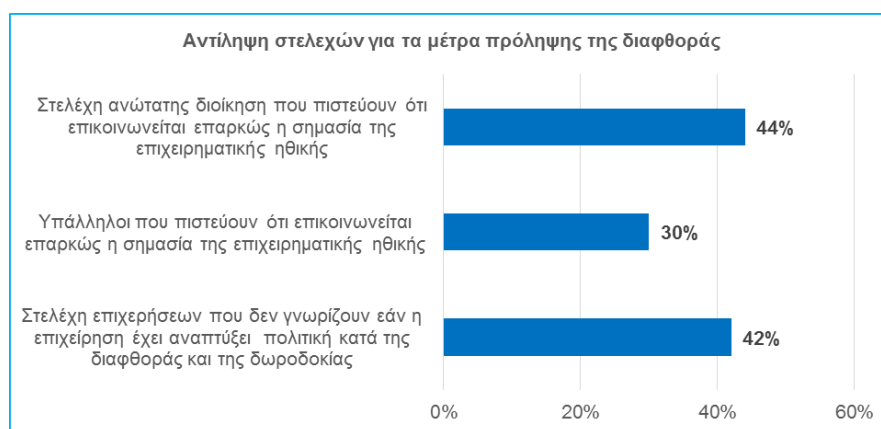

(Δ15) Μέτρα πρόληψης κατά της διαφθοράς από τις επιχειρήσεις.
 Πηγή: ΕΥ, “[Fraud and corruption - the easy option for growth?](#)” Europe, Middle East, India and Africa Fraud Survey 2015

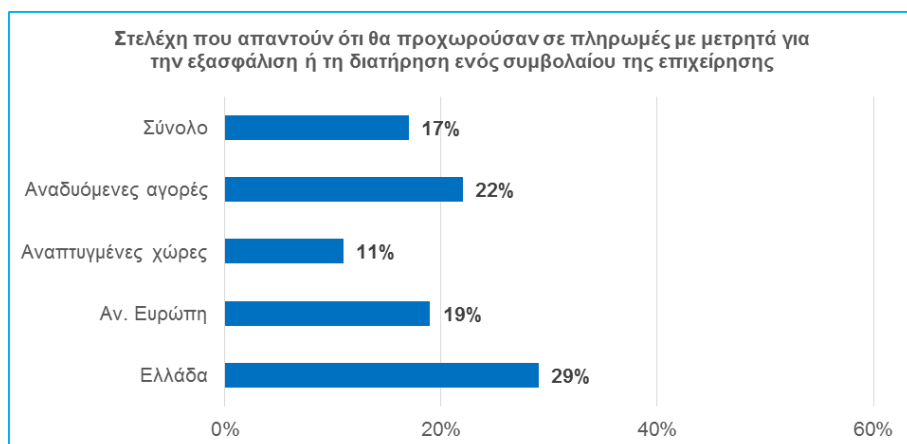

Στην ίδια έρευνα καταγράφεται το υψηλό περιθώριο για βελτίωση στις δράσεις ενδοεταιρικής επικοινωνίας σχετικά με τα μέτρα πρόληψης κατά της διαφθοράς και στο βαθμό δέσμευσης της διοίκησης, καθώς 4 στους 10 εργαζομένους δηλώνουν άγνοια για το εάν η επιχείρησή τους έχει αναπτύξει ολοκληρωμένη πολιτική κατά της διαφθοράς και της δωροδοκίας, και η «απόσταση» μεταξύ των στελεχών της ανώτατης διοίκησης που εκτιμούν ότι επικοινωνείται επαρκώς η σημασία της επιχειρηματικής ηθικής και των υπαλλήλων που συμφωνούν με αυτή τη δήλωση είναι σημαντική (44% έναντι 30%, Δ16).

(Δ16) Αντίληψη στελεχών επιχειρήσεων για τα μέτρα πρόληψης της διαφθοράς. Πηγή: ΕΥ, “[Fraud and corruption - the easy option for growth?](#)” Europe, Middle East, India and Africa Fraud Survey 2015

Τέλος, πρόσφατη μελέτη της ΕΥ καταγράφει ότι στην Ελλάδα, συγκριτικά με άλλες γεωγραφικές περιοχές, υπάρχει υψηλότερη προθυμία από πλευράς των στελεχών να συμμετάσχουν σε πρακτικές διαφθοράς, προκειμένου να εξασφαλίσουν ή να διατηρήσουν ένα συμβόλαιο (Δ17).

(Δ17) Προθυμία εμπλοκής σε διαφθορά ανάμεσα σε στελέχη επιχειρήσεων. Πηγή: ΕΥ, "Έρευνα για την εταιρική απάτη στην περιοχή ΕΜΕΙΑ 2017 - Ευρήματα για την Ελλάδα", Απρίλιος 2017

Πρακτικές πρόληψης, εντοπισμού και αντιμετώπισης της διαφθοράς για τις επιχειρήσεις

Μια αποτελεσματική πολιτική για την αντιμετώπιση του φαινομένου της διαφθοράς πρέπει να βασίζεται στο **τρίπτυχο «πρόληψη, εντοπισμός και αντιμετώπιση»**, και μέσω απλών πρακτικών να δίνει έμφαση κυρίως στο πρώτο στάδιο (πρόληψη), το οποίο είναι καταλυτικής σημασίας. Ένας «οδηγός καταπολέμησης της διαφθοράς» (Δ18) που βασίζεται σε αυτές τις αρχές μπορεί να υιοθετηθεί από οποιαδήποτε επιχείρηση, ανεξαρτήτως μεγέθους, καθώς μπορεί να προσαρμοστεί στις ανάγκες και τα μεγέθη οποιουδήποτε οργανισμού. Πρέπει να τονιστεί επίσης, ότι οι αρχές αυτές έχουν άμεση ταύτιση με τις πρακτικές που πρέπει να ακολουθεί η στρατηγική για την αντιμετώπιση του φαινομένου στο δημόσιο, με τις εύλογες προσαρμογές φυσικά για τις διαφορές στον τρόπο οργάνωσης, λειτουργίας και διαχείρισης ανθρωπίνων πόρων που υπάρχουν στον ιδιωτικό τομέα και το δημόσιο τομέα.

Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως μεγέθους και κλάδου, οφείλουν να υιοθετήσουν πρακτικές καταπολέμησης της διαφθοράς και να τις προσαρμόσουν στις δικές του ανάγκες, ώστε να προστατέψουν τη φήμη τους και την υλοποίηση του επιχειρηματικού τους πλάνου.

(Δ18) Βασικά συστατικά στοιχεία δράσεων κατά της διαφθοράς που πρέπει να υιοθετήσουν όλες οι επιχειρήσεις.

Προληπτικά μέτρα κατά της διαφθοράς
1. Δέσμευση της ανώτατης διοίκησης της επιχείρησης (tone at the top) για μηδενική ανοχή σε φαινόμενα διαφθοράς (zero tolerance).
2. Αναγνώριση, αξιολόγηση και ιεράρχηση των κινδύνων που μπορεί να προκύψουν και συνδέονται με φαινόμενα διαφθοράς με τη συμμετοχή όλων των Διευθύνσεων.
3. Ανάπτυξη κανονισμών και διαδικασιών για την προληπτική δράση με βάση τη χαρτογράφηση των κινδύνων.
4. Υιοθέτηση Κώδικα Δεοντολογίας και ειδικότερης πολιτικής για τις καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων και τα δώρα.
5. Πραγματοποίηση στοχευμένων εκπαιδευτικών δράσεων στο σύνολο του προσωπικού για τις πολιτικές και τις διαδικασίες σχετικά με την αντιμετώπιση των κινδύνων.
Εντοπισμός των φαινομένων διαφθοράς
6. Ανάπτυξη καναλιών (ανώνυμης/ επώνυμης) καταγγελίας (whistleblowing) και δράσεις ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης του προσωπικού.
7. Σχεδιασμός και υλοποίηση τακτικών και έκτακτων ελέγχων για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών και διαδικασιών.
Αντιμετώπιση φαινομένων διαφθοράς
8. Ανάπτυξη διαδικασίας διερεύνησης καταγγελιών και απόδοσης συνεπειών κατά των παραβατών και των εμπλεκομένων.
9. Επικοινωνιακή διαχείριση της αντιμετώπισης των φαινομένων διαφθοράς.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, προτείνονται 10 πυλώνες και προτεραιότητες πολιτικής:

- 1. Επέκταση της ηλεκτρονικοποίησης των διοικητικών διαδικασιών για την ελαχιστοποίηση της επαφής δημοσίων υπαλλήλων-πολιτών/επιχειρήσεων.**
- 2. Εφαρμογή στην πράξη του Νόμου 4305/2014 για την ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα.**
- 3. Ανάπτυξη Μονάδων Κανονιστικής Συμμόρφωσης και Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου με βάση τα διεθνή πρότυπα και πρακτικές στο δημόσιο τομέα.**
- 4. Ενδυνάμωση και ενοποίηση του νομικού πλαισίου για την καταγγελία φαινομένων διαφθοράς (whistleblowing).**
- 5. Υλοποίηση στοχευμένων εκπαιδευτικών δράσεων για τους δημοσίους λειτουργούς.**
- 6. Μηδενική ανοχή στη διαφθορά και χρήση αποτελεσματικών εργαλείων εντοπισμού της - Παροχή κινήτρων αποδοτικότητας στους δημοσίους λειτουργούς - Επιβράβευση - Αξιολόγηση βάσει στόχων.**
- 7. Καταστολή διαφθοράς:**
 - Βελτίωση των χρονοδιαγραμμάτων απονομής της δικαιοσύνης και ως προς τις υποθέσεις αλλά και ως προς τους χρόνους παραγραφής των αδικημάτων.
 - Εξορθολογισμός ελεγκτικών φορέων/σωμάτων, ώστε να εξαλειφθούν οι περιπτώσεις αλληλο-επικαλύψεων, συγκρούσεων συμφερόντων, αντιφάσεων και αδυναμιών και να δοθεί η δυνατότητα για κεντρικό προγραμματισμό των ελέγχων, καθώς και ταχύτερη και απλούστερη υλοποίηση, διαχείριση και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων των ελέγχων.
- 8. Καταστολή πολιτικής διαφθοράς:**
 - Πλήρης διαφάνεια και έλεγχος της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων.
 - Πλήρης ηλεκτρονικοποίηση του συστήματος υποβολής δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης και σχετικοί έλεγχοι τόσο για το περιεχόμενο όσο και για την υποβολή δηλώσεων από τα υπόχρεα πρόσωπα.
 - Έλεγχος τήρησης του Κώδικα Δεοντολογίας των μελών του Κοινοβουλίου και σαφείς κανόνες επιβολής κυρώσεων στα μέλη του.
- 9. Εφαρμογή αρχών «καλής νομοθέτησης»:**
 - Υλοποίηση ολοκληρωμένου προγράμματος κωδικοποίησης και απλοποίησης τόσο της υφιστάμενης όσο και της νέας νομοθεσίας, με προτεραιότητα σε βασικούς κώδικες με επίπτωση στην επιχειρηματικότητα.
 - Υλοποίηση των προβλέψεων του Νόμου 4048/2012 για τη ρυθμιστική διοίκηση και την καλή νομοθέτηση (σύσταση και επιχειρησιακή λειτουργία των Γραφείων Καλής Νομοθέτησης και Νομοθετικής Πρωτοβουλίας).
 - Δημιουργία κεντρικού μηχανισμού συντονισμού και ελέγχου της ποιότητας των εκθέσεων επιπτώσεων και ανάπτυξη δικτύου υποστηρικτικών δομών στα Υπουργεία για την κατάρτιση εκθέσεων (μονάδες ανάλυσης και τεκμηρίωσης πολιτικής).
 - Πρόγραμμα διενέργειας ex-post εκθέσεων επιπτώσεων για δέσμες νομοθεσίας με επίπτωση στην επιχειρηματικότητα (π.χ. ετήσιο πρόγραμμα αξιολόγησης επιπτώσεων για νομοθετήματα που έχουν ήδη εφαρμοστεί για περισσότερα από τρία χρόνια), αξιολόγηση και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων.
 - Δυνατότητα ανάθεσης της εκτίμησης των συνεπειών ρυθμίσεων και σε εξωτερικούς φορείς, στις περιπτώσεις που διαπιστώνονται ή διαφαίνονται σημαντικές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας (δημιουργία μητρώου ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων όλων των ειδικοτήτων από τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, πανεπιστήμια, ΝΠΙΔ, ερευνητικά ιδρύματα κ.ά.).
- 10. Προώθηση των πρακτικών αντιμετώπισης και κυρίως πρόληψης της διαφθοράς σε επιχειρήσεις με δράσεις ενημέρωσης και διάδοσης των σχετικών καλών πρακτικών.**
 - Πρόληψη: Δέσμευση της ανώτατης διοίκησης, χαρτογράφηση, αξιολόγηση και ιεράρχηση κινδύνων, ανάπτυξη κανονισμών και διαδικασιών, υιοθέτηση Κώδικα Δεοντολογίας και υλοποίηση στοχευμένων εκπαιδευτικών δράσεων.
 - Εντοπισμός: Ανάπτυξη καναλιών καταγγελίας και σχεδιασμός και υλοποίηση τακτικών και έκτακτων ελέγχων.
 - Αντιμετώπιση: Διαδικασία διερεύνησης καταγγελιών και απόδοσης συνεπειών και επικοινωνιακή διαχείριση της αντιμετώπισης των φαινομένων διαφθοράς.

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€368 δισ.
67% συνόλου*

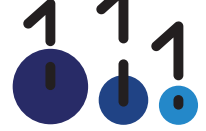
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€60 δισ.
51% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€62 δισ.
43% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€2,4 δισ. **
30% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
190.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ
€4,8 δισ.
20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,1 δισ.
20% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€0,8 δισ.
29% συνόλου****

*20.500 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2015 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων*% επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

****% επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
M: +32 (0) 494 46 95 24
E: sevbrussels@proximus.be

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

